

СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ:
актуальні проблеми теорії і практики

Міністерство освіти і науки України
«Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Мелітопольський інститут екології та соціальних технологій
Мелітопольський фаховий коледж

Збережи
ПРИРОДУ
ЛЮДИНУ
СЕБЕ

XIV МІЖНАРОДНА
Інтернет-конференція – 2022

СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ:

актуальні проблеми
теорії і практики

25-27 січня, Мелітополь

25-27 січня, Мелітополь

Міністерство освіти і науки України
Мелітопольський інститут екології та соціальних технологій
Мелітопольський фаховий коледж
Заклад вищої освіти «Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»

МАТЕРІАЛИ XIV МІЖНАРОДНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

**СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ
ТЕХНОЛОГІЇ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ**

25-27 січня 2022 року

ОЛДІПІУС
2022

Фесенко В. І.
Результати державного екологічного контролю
на території Запорізької області в умовах
територіального реформування..... 248

Фесенко В. І.
Реформування державного екологічного контролю
у відповідності до європейських екологічних стандартів 252

Чумаченко О. С.
Сучасний стан природно-заповідного фонду
Херсонської області 254

Шелінговський Д. В., Дерик О. В.
Екологічні проблеми Дністровського лиману 256

СЕКЦІЯ № 5
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Єрмоленко О. В., Федоров В. В.
Вибір прикладних математичних пакетів для використання
у навчальному процесі 263

3. Аналіз площ природно-заповідного фонду України в розрізі адміністративно-територіальних одиниць за 2020 рік. 87 с.
URL: <https://wownature.in.ua/wp-content/uploads/2021/05/Dovidka-PZF-2020-V3.0-.pdf>

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДНІСТРОВСЬКОГО ЛИМАНУ

Шелінговський Дмитро Валерійович

студент спеціальності «Екологія»

Одеського державного екологічного університету

Дерик Ольга Володимирівна

ст. викл. кафедри океанології та морського природокористування

Одеського державного екологічного університету

Дністровський лиман – водойма, що розташована на території Одеської області, він найбільший лиман в Україні, його краєвиди зачаровують усіх, хто відвідав наш край, лиман багатий на видову біорізноманіття та мінеральні ресурси. На території Дністровського лиману щорічно фіксується найбільша кількість популяції коровайки, яка занесена до Червоної книги України, впадає у Дністровський лиман річка Дністер, через яку йде водопостачання лиману. На території смт. Затока знаходиться з'єднання лиману з Чорним морем, де знаходиться так зване Дністровсько-Цареградське гирло, яке відіграє величезну роль в житті Дністровського лиману, але на жаль, і в такого чарівного місця є безліч екологічних проблем. Саме через такі проблеми і зменшується популяція тих самих коровайок з кожним роком, прісноводних видів риб, розвиток ціанобактерій, які не дають водним мешканцям доступ до повітря. Однією з головних проблем для людей є схили Дністровського лиману в селі Шабо, з кожним роком берегова лінія Дністровського лиману обвалюється і підходить до будинків місцевих жителів. Це проблема максимально важлива, але, на жаль, через вирубку дерев, які укріплюють берег, цей обвал почав йти швидшими темпами.

Метою роботи є проведення моніторингу берегової зони лиману, дослідження та фіксування видового різноманіття фауни та флори, рельєфи берегу водоймища, виявлення основних факторів, які забруднюють водойму, дослідження проблеми появи ціанобактерій в лимані, проаналізувати інформацію про Дністровський лиман з літературних джерел. Також фіксування місць, в яких відбуваються сільськогосподарські скиди та місця незаконного викачування води з лиману та ериків, й ділянки, в яких спостерігається браконьєрство. Визначення та обґрунтування шляхів подолання цих проблем.

Дністровський лиман нині страждає від багатьох екологічних проблем, кожна з цих проблем по-своєму згубно впливає на стан води лиману та його мешканців. До основного забруднення води відносяться:

1. Викиди з місцевих заводів та фабрик (стоки проведені до берегової лінії)

2. Стихійні звалища, створені місцевим населенням (звалища на узбережжі поповнюються новим сміттям щоденно, а далі вже воно потрапляє у воду). Туристи, які відвідують Аккерманську фортецю, котра знаходиться біля лиману, залишають безліч сміття на узбережжі (тому туризм у нас хоч і прибутковий, але дуже не екологічний).

3. Після дощу всі стоки, що йдуть також до лиману, жодної очистки не проходять, тобто все сміття з міста йде у воду.

4. Відходи фермерської діяльності (Залишки хімікатів та зіпсованої продукції також викидають до лиману, а іноді серед водойми можна зустріти мертвих тварин). Окремою проблемою є село Сухолужжя, яке знаходиться біля Дністровського лиману, окрім рибалок-браконьєрів, там зливаються безліч відходів рибної продукції.

5. Значну масу хімічних забрудників приносить течією з Дністра, котрий впадає в Дністровський лиман. (Звичайно, що найбільше сміття приходить від далі розміщених міст, а також Молдови).

6. Каналізаційні стоки з міст Білгород-Дністровський, Овідіюполь та села Шабо майже жодних очисток не проходять, тому напряму зливаються до водоймища.

7. Залежно від вітру з'являється ще одна важлива проблема – це курортне селище міського типу Затока, в якому всі процеси життєдіяльності туристів та місцевого населення зливаються до моря, яке знаходиться недалеко від Дністровського лиману, саме тому відходи потрапляють і до нашої водойми [1].

Виснаження біорізноманіття

Мешканці Дністровського лиману довгий час страждають від нещадного браконьєрства.

Багатоох видів риби вже не існує в цій водоймі, виснаження біорізноманіття ведеться різними шляхами:

- вилов риболовними сітями та спеціальними пастками;
- рибальництво на човнах та катерах під час заборони на риболовлю;
- прикормка місць скупчення риби, та її вилов з берега, також під час заборони;
- полювання під час заборони на орнітофауну, яка відновлює місцеву екосистему;
- спалювання комишу та рогозу, під час цього дійства гинуть безліч тварин та птахів, а саме найгірше те, що майже завжди це трапляється навесні, коли птахи знаходяться в періоді гніздування та насиджування яєць, або вже й пташенят;
- звичайно, хімічне забруднення також доволі сильно виснажує флору та фауну лиману;
- встановлення автомобільних покришок та інших видів пасток для вилову раків;
- знищення місць існування спричиняє міграцію видів до більш сприятливих умов;
- створення металевих пасток-каркасів для вилову річкових мідій, які вважають цей каркас надійним місцем для життя;
- утримання сільськогосподарських птахів на ериках, дикі види змушені переміщуватися на інші місця існування.

Використання мінеральних ресурсів

Згідно з українським законодавством добування та вивезення піску з узбережжя заборонено, але, не дивлячись на це, жителі міст та сіл прилеглих до Дністровського лиману продовжують використовувати пісок для будівництва та інших сільськогосподарських потреб. Особливо велику кількість піску витрачають на силікатну промисловість. На жаль, місцевими органами влади це

не контролюється, особливо якщо забір піску робить якесь підприємство, залишаючи на березі сліди від збору. Майже в кожному місці, де на березі є пісок, існують такі проблеми [2].

Тому можна сказати, що пляжів з піском на Дністровському лимані майже не залишилося.

Друга проблема – це незаконне використання води з Дністровського лиману. Щороку навесні (квітень, травень) у місцевих жителів вмикається своє водопостачання з лиману, стоять мотори, які викачують воду з водоймища для поливу полів, садибних ділянок та городів. Після такої викачки ерики біля лиману стають повністю сухими, не говорячи вже про пригнічений стан біорізноманіття. Від цих дій рівень води в лимані значно падає, вода відходить на 1.5-2 метри від берега, лише після рясних дощів вона поповнюється, але влітку з цим явищем значні проблеми. Основною проблемою викачування води з лиману є фермерів-аграрії.

Для прикладу візьмемо с. Сухолужжя, майже всі жителі, що проживають поблизу лиману, займаються рослинництвом та виловом риби (навіть під час нересту). З кожним роком стан лиману погіршується, вода майже завжди зеленого, або сірого кольору, залежно від сезону. Також багато води розходиться на щорічне наповнення каналів та ериків, в яких розводять рибу [1; 3].

Шляхи вирішення даних проблем

- Регулярний контроль та аудит місцевості, берегової лінії Дністровського лиману, а особливо прилеглих заплав.

- Заборона скидів сміття на узбережжя.

- Заборона неправильної утилізації сміття (закопування та спалювання).

- Контроль видобутку піску та інших мінеральних ресурсів.

- Особливий контроль (регулярна перевірка та штрафування) за викачування води з лиману.

- Постійний моніторинг флори та фауни Дністровського лиману та прилеглих територій.

- Регулярні просвітницькі заходи для формування екологічної свідомості місцевого населення.

- Систематичні акції прибирання узбережжя.

- Зменшення рівня забруднення лиману.

- Мінімізація антропогенного впливу на водойму.
- Контроль браконьєрства, рибальництва та мисливства державними інспекціями (особливо в період розмноження фауни).
- Заборона очищення лиману від водної рослинності шляхом її спалювання.
- Збереження та відтворення природних ландшафтів.
- Заборона вирубки дерев (верби), котра укріплює берегову лінію.
- Збереження біорізноманіття.
- Збалансоване використання водних ресурсів лиману.
- Запобігання руйнування берегів Дністровського лиману (селище Шабо).
- Заборона каналізаційних зливів, осушення ділянок під забудову.
- Створення інформаційної бази лиману для онлайн інформування та внесення коректив.
- Створення сучасної та інтерактивної системи моніторингу Дністровського лиману.
- Залучення активної учнівської молоді для моніторингу та акцій.
- Налагодження зв'язків з органами місцевого самоврядування.
- Збереження місць існування біологічних видів.
- Зниження ризику для здоров'я людини, пов'язаного зі станом води в Дністровському лимані та станом його узбережжя.
- Насадження нових дерев по берегу лиману.
- Укріплення берегової смуги.
- Щомісячний, або частіший, контроль якості води у водоймі.
- Також дуже важливим для Дністровського лиману є стан Чорного моря, від якого залежать багато факторів, в тому числі і якість води.
- Потрібно зробити акцент і на гирловій зоні, від якої залежить збереження природної форми лиману, це місце називається Дністровсько-Цареградське гирло, про нього потрібно дбати в першу чергу, адже саме в цьому місці з'єднуються Дністровський лиман та Чорне море.
- Встановлення очисних споруд, та контроль їх роботи.

- Змусити власників великих підприємств встановити систему на законодавчому рівні, або ж ввести систему штрафів, як це є в країнах Європи.

- Важливо контролювати фізичне забруднення води (пісок, пил, мул, глина, наслідки ерозії).

- Відмова від використання в приватному господарстві хімічних засобів, що забруднюють природне середовище (наприклад, фосфатів).

- Використовувати спеціальні економічні насадки-розподільники та змішувачі кранів;

- Виробити навички збалансованого користування водними ресурсами [1].

Висновки. Робота має науково-практичне значення, адже проводилася вона на місцевості. Дослідження зайняло два тижні, для вияву головних факторів знадобилася робота з мапою. В роботі було проведено моніторинг видового біорізноманіття Дністровського лиману, також спостерігали зміну піску та водної рослинності на протязі берегової лінії водоймища. Досліджено рельєфи берегу водоймища, виявлено основні фактори, які забруднюють водойму, досліджено проблему появи ціанобактерій в лимані, проаналізовано інформацію про Дністровський лиман з літературних джерел, спостерігали обвали берегової лінії та виявили їх причину. Також зафіксували місця, в яких відбуваються скиди сільськогосподарських відходів та місця незаконного викачування води з лиману та ериків, й ділянки, в яких спостерігається браконьєрство. Визначили та обґрунтували шляхи подолання цих проблем.

Ось ці, на вигляд прості кроки, зроблені кожним з нас, допоможуть зберегти за рік близько 8000 літрів питної рідини! Потрібно пам'ятати, що від води залежить і стан нашого здоров'я, і взагалі наше життя.

Список використаних джерел:

1. Шелінговський Д.В., Дерик О.В. Екологічні проблеми дністровського лиману. Матеріали ІХ Міжнародної наукової Інтернет-конференції молодих вчених: *«Екологія, неоекологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування»*: Харківський національний університет імені

В.Н.Каразіна навчально – науковий інститут екології, 25 листопада 2021 р. м. Харків.

2. Сафранов Т.А. Загальна екологія та неоекологія. Одеський державний екологічний університет, Одеса, Україна. 2021. 191 с.